

دکتر سید علینقی امین

امام مسجد جامع تهران-پارس

حاج میرزا حسن غفوری

در «اعلام الشیعه» مسطور است «السید میرزا حسن سبزواری. هو السید-
میرزا حسن بن السید اسمعیل بن السید عبدالغفور العلوی العریضی السبزواری عالم
کبیر و فقیه جلیل و ورع صالح...»

در کتاب زندگانی شیخ انصاری، بخش شاگردان شیخ، (صفحه ۲۳۶) شرحی
مینویسد که ضمناً همان را به عنوان ترجمه کلام اعلام الشیعه نقل می‌کنیم
جز آن که در اعلام الشیعه پسر حاج میرزا حسن را میرزا ابوالقاسم نوشته و
نویسنده زندگانی شیخ انصاری، وی را بنام میرزا ابراهیم خوانده است.
نگارنده مرحوم آقا میرزا ابوالقاسم را دیده زمان او را درک کرده‌ام. محتمل
است اسم میرزا ابوالقاسم، ابراهیم بوده، یا اشتباه در اسم شده و گرنه شخص
واحد است مخصوصاً که سنه فوت را هر دو ۱۳۵۰ نقل کرده‌اند.

«حاج میرزا حسن علوی سبزواری در سبزواری سال ۱۲۵۵ هـ تولد یافت و پس از
فراغ از مبادی علوم رهسپار نجف اشرف شد و بیست سال تمام در آن حوزه
توقف نمود و در خلال این مدت بر شیخ و سید کوه کمری مراسم شاگردی
معمول داشت پس از نایل بمقامات عالییه بسزوار بازگشت و مرجع روحانی و
زعیم مذهبی آن سامان گشت و در بین طبقات مختلفه مقامی عالی احراز نمود

تا آن که بسال ۱۳۳۱ بطرف مکه رفت و پس از بجا آوردن مناسک حج بین مکه و مدینه در شب چهارم محرم سال ۱۳۳۲ هـ. ق بدست یکی از اعراب بدوی شربت شهادت نوشید و در بقیع مدفون گردید. فرزندش بنام میرزا ابراهیم (همان میرزا ابوالقاسم، مقصود است - امین) برمسند پدر نشست و بوظایف شرعیہ قیام نمود و مورد اعتماد (خاص و عام بود و بسال ۱۳۵۰ در سبزوار وفات و مدفون شد.

مرحوم حاج سید ضیاء الحق غفوری فرزند میرزا ابوالقاسم مذکور و نوه حجة الاسلام حاج میرزا حسن شهید صاحب ترجمه (که از علماء سبزوار و مردی خوش خلق و مهربان بود و در ۱۳۹۰ هـ. ق در سبزوار در اثر ناراحتی قلبی درگذشت) برای من چنین نقل کرد که ولادت جدش حاج میرزا حسن شهید در سنه ۱۲۵۱ هجری و وفات وی دوم محرم ۱۳۳۲ هجری قمری به سن هشتاد و یک سالگی بوده است که یکی از اعراب بطمع همیان پول و ربودن آن در نزدیکی مدینه او را شهید کرده. مدفون آن مرحوم مابین بقیع و بیت الاحزان است:

برادرش مرحوم شریعتمدار معروف سبزوار و مادرش دختر حاج میرزا هاشم مجتهد فرزند حاج میرزا هدایت الله فرزند آقا میرزا مهدی شهید مشهدی بوده است که محدث خراسانی در منتخب التواریخ از ایشان به عظمت یاد کرده است و در تاریخ علماء خراسان نیز شرح احوال ایشان نوشته شده.

از یادگارهای مرحوم حاج میرزا حسن شهید در سبزوار، باز کردن قنات قصبه است که مدنی مسدود شده است و به اقدام و خرج ایشان مفتوح گردیده

و فعلاً از طرف شهرداری و سازمان آب بمنازل اوله کشی شده غالب مردم جهت شرب از این آب استفاده میکنند.

مرحوم سیدعلی پیشنماز مسجد ارك كه از شاگردان حجة الاسلام حاج میرزا حسن شهید بوده است در تاریخ فوت او چنین سروده:

تاریخ عام فوته منی استمع

فقد بذلت الجهد فی المرام

واکسر من «الحجة» قبله فقل

«مات شهیداً حجة الاسلام»

انصافاً ماده تاریخ خوبی سروده است چنانکه براهل کمال پوشیده نیست

میگوید (باایهام) قلب حجت را بشکن و بگومات شهیداً حجة الاسلام. مصرع اخیر

به حساب ابجد ۱۳۳۵ میشود و چون قلب حجت که حرف جیم است از جمع

اعداد کسر کنی باقی ۱۳۳۲ میماند که موافق باسال تاریخ فوت آن عالم

جلیل است.

احمد روحانی (انتظام) نیز در مرثیه او و تاریخ فوتش به فارسی

گفته است.

دریغا که از گردش آسمان جل مع علوم ابه آباد فنارفت يك دودمان

حسین خسر و اهل علم و عمل

سلیل علی سید انس و جان

ز بعد اسیری و غارت برفت

سوی مکه آن رهبر حاجیان

زر جعت چو در قرب یژب رسید

شهید ستم شد ز سنگ خسان

حسن چون بقرب حسن شد دفین

حسن بهر تاریخ شدنو حه خوان

برون کرد سراز در خلد و گفت

بغفران تو تاریخ اورا بدان

۱۳۳۳ قمری

فرزند او آقا میرزا ابوالقاسم، عالمی زاهد و متقی، در گذشته ۱۳۵۰ ق، مدفون در مقبره شریعتمدار، مورد احترام تمام بوده محاسن او هنوز در محافل و مجالس یادآوری میشود. در ضمیمه تاریخ علماء خراسان به نقل از نقباءالبشر ذکر او آمده. در اعلام الشیعه نیز از او یاد شده و قید گردیده است که برادر دیگر او مسمی به ابوالفضل مذکور متجاوز از ۹۵ سال عمر کرد مکرر برای من میگفت که ماده تاریخ ولادتم «غفور» است تا او آخر عمر مردی شاداب و نورانی بود و تا سالهای آخر عمر سه ماه رجب و شعبان و رمضان را روزه میداشت علاوه بر فقه و اصول، در نجوم نیز دست داشت.

در قرآن مجید آمده است که عیسی را نکشتند و بصلانزند بده بلکه در نظر ایشان چنین نموده شد و او بدرگاه خداوند متعال صعود کرد. مسیحیان بر آنند که در همان روز چندتن از شاگردان عیسی جسد وی را از صلیب فرود آورده و در قبری سنگی در آن نزدیکی مدفون ساختند ولی در اولین روز یکشنبه بعد از قتل آن حضرت دوباره زندگانی یافت. (تاریخ ادیان)